

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

МИНИСТЕРСТВО НА ЗЕМЕДЕЛИЕТО, ХРАНИТЕ И ГОРИТЕ

БЪЛГАРСКА АГЕНЦИЯ ПО БЕЗОПАСНОСТ НА ХРАНИТЕ

ЗАПОВЕД

№ *РДМ-1678*

гр. София, *20.04* 2020 г.

На основание чл. 5, ал. 1, т. 2 и ал. 2, т. 1 от Устройствения правилник на Българската агенция по безопасност на храните (БАБХ).

НАРЕЖДАМ:

I. Утвърждавам:

1. Методика за прилагане на дейност 2 към мярка Б: изследване за резистентност на *Varroa destructor* към ветеринарномедицински продукти (ВМП), разрешени за употреба за борба с вароатозата от Национална програма по пчеларство (НПП) 2020 – 2022 г., приложение към настоящата заповед;
2. Методика за прилагане на дейност 3 към мярка Б: Изследване на пчелните семейства за наличие на нозематоза и нейното разпространение на територията на страната от Национална програма по пчеларство (НПП) 2020 – 2022 г., приложение към настоящата заповед;
3. Методика за прилагане на дейност 2 към мярка Г: Изследване на проби от хранителните запаси на пчелните семейства (мед, прашец) за остатъчни количества вещества от пестициди над пределните норми от Национална програма по пчеларство (НПП) 2020 – 2022 г., приложение към настоящата заповед;
4. Методика за прилагане на дейност 3 към мярка Е: Мониторинг на остатъци от пестициди в пчели от райони с интензивно земеделие от Национална програма по пчеларство (НПП) 2020 – 2022 г., приложение към настоящата заповед.

II. Отменям Методика за прилагане на дейност 2 към мярка Б: изследване за резистентност на *Varroa destructor* към ветеринарномедицински продукти (ВМП), разрешени за употреба за борба с вароатозата от Национална програма по пчеларство (НПП) 2020 – 2022 г и Методика за прилагане на дейност 3 към мярка Б: Изследване на пчелните семейства за наличие на нозематоза и нейното разпространение на територията на страната от Национална програма по пчеларство (НПП) 2020 – 2022 г, утвърдени със Заповед № РД 11-2559/11.12.2019 г.

Контрола по изпълнението на заповедта възлагам на д-р Георги Чобанов - директор на дирекция „Здравеопазване и хуманно отношение към животните и контрол на фуражите“ при ЦУ на БАБХ.

✉ Гр. София, 1606, бул. "Пенчо Славейков" № 15А

☎ +359 (0) 2 915 98 20, ☎ +359 (0) 2 915 98 98, www.babh.government.bg

Настоящата заповед да се доведе до знанието, директора на дирекция „Здравеопазване и хуманно отношение към животните, и контрол на фуражите“ при ЦУ на БАБХ, и директорите на Областните дирекции по безопасност на храните, за сведение и изпълнение.

ПРОФ. Д-Р ПАСКАЛ ЖЕЛЯЗКОВ, ДВМ
ИЗПЪЛНИТЕЛЕН ДИРЕКТОР

МП/ЗХОЖКФ

**МЕТОДИКА ЗА ПРИЛАГАНЕ НА ДЕЙНОСТ 2 КЪМ МЯРКА Б: ИЗСЛЕДВАНЕ
ЗА РЕЗИСТЕНТНОСТ НА VARROA DESTRUCTOR КЪМ
ВЕТЕРИНАРНОМЕДИЦИНСКИ ПРОДУКТИ (ВМП), РАЗРЕШЕНИ ЗА
УПОТРЕБА ЗА БОРБА С ВАРОАТОЗАТА ОТ НАЦИОНАЛНА ПРОГРАМА ПО
ПЧЕЛАРСТВО (НПП) 2020 – 2022 г.**

I. Кратка характеристика на заболяването

Вароатозата е паразитно заболяване по медоносните пчели (видове от род *Apis*), причинено от акари от рода *Varroa*, предимно *Varroa destructor*.

Броят на акарите от рода *Varroa* непрекъснато нараства с увеличаване на производството на пчелни растения и нарастването на популацията на медоносните пчели. Продължителността на живота на акара зависи от температурата и влажността, но на практика варира от няколко дни до няколко месеца.

1. Как се разпространява вароатозата

За бързото разпространение на акарите от рода *Varroa*, голямо значение имат биологичните му особености – възможност за голяма и бърза репродуктивност, способност за залавяне и задържане между сегментите на коремчето на пчелата и други части на тялото и относително голямата им подвижност.

В опаразитеното пчелно семейство паразитът твърде лесно се прехвърля от тялото на новоизлюпената пчела върху другите пчели, а оплодените женски – върху ларвите в запечатваните в момента килийки.

От едно пчелно семейство в друго женските акари попадат при налитане на опаразитени пчели в чужди кошери, при подсилване на пчелните семейства с пчели от други, при кражби между пчелите, чрез търтеите и др. Колкото по-близо един до друг са кошерите в пчелина, толкова по-лесно се разпространява акарът. От значение е и използваната технология в пчелина. Когато ежедневно се размества инвентар, изравняват се пчелни семейства, създават се нови и се извършват други дейности, ограничаване разпространението на акара в пчелина е практически невъзможно. В съседните здрави пчелини акарът се разпространява обикновено чрез “пълзене”, т.е. чрез търтеите на опаразитените пчелни семейства, пчелните роове, налитанията и кражбите. На по-далечни разстояния това става с разплоден материал (така акарът беше

внесен в България) или чрез търтеите през периода на размножаването. Тогава те летят на разстояния до 10-15 км и биват приемани от всяко пчелно семейство.

Разпространението на акара от една държава в друга и от един континент в друг е свързано винаги с пренасянето на опаразитени пчели (включително и пчелни майки) или прелитащи през границата роеве.

Наблюденията върху протичането на вароатозата при естествени условия показват, че този процес, общо взето, е бавен. От първото проникване на акарите от рода *Varroa* в пчелното семейството до появата на първите признаци минават 3-4 години. През първите 2-3 години степента на инвазия на пчелите в кошера е много слаба (под 2%). Едва след като тази степен достигне 4-5% започва бързото ѝ покачване. Тогава само за един сезон процентът на опаразитените пчели може да се увеличи 5-10 пъти. Настъпват тежки увреждания на пчелното семейство, които понякога, когато не се вземат мерки, завършват със смърт.

2. Признаци за Вароатозата

При ниска степен на опаразитеност увреждането или умирането на единични ларви остава незабележимо от пчеларя. С нарастване на процента на опаразитеност започва да се увеличава и броят на нежизнеспособните пчели и акари. При част от новоизлюпените пчели, се установяват деформации на гърдите, коремчето и крилата – по-малки размери, недоразвити, като чукачетата, криле, изкривявания и т.н. Такива пчели не могат да летят, падат пред кошера и се разпълзват на територията на пчелина.

При запечатаното пило има признаци на прошарване. Част от капачетата на килийките са пробити. Намиращите се в тях какавиди са мъртви, а при изваждането по тялото им и по стените на килийката се намират възрастни акари и акари в различни стадии на развитие. Опаразитените пчелни семейства изостават в развитието си поради нарушаване на възпроизводството в абсолютен и преносен смисъл – нежизнено поколение. Бързо отслабване на семейството най-често се наблюдава в края на лятото, когато в него отсъства търтеено пило и акарите се размножават и паразитират изключително върху пилото за пчели – работнички. Популацията в кошера намалява

до няколко стотин пчели, а понякога остава само майката с няколко десетки пчели – работнички, които са силно опаразитени.

II. Цел на методиката по Дейност 2:

Определяне и разписване на ясни и единни правила за прилагане на дейности, включени в мярка Б от НПП 2020-2022 г. за установяване резистентността на *Varoa destructor* към разрешените за употреба ВМП за борба с вароатозата в опаразитени пчелини на територията на страната.

III. Изисквания към кандидатите бенефициери :

1. Пчелинът да е регистриран по реда на чл. 137 от Закона за ветеринарномедицинската дейност (ЗВД);
2. Пчелина да е под ветеринарномедицински контрол;
3. Да представи протокол от проведено изследване за наличие на *Varoa destructor* с положителен резултат от изследването през последните 12 месеца.

IV. Изисквания към специалистите извършващи дейностите по прилагане на мярката:

Специалисти извършващи дейностите по прилагане на мярката могат да са ветеринарни лекари и/или пчелар - проверители (пчелар – проверител е пчелар притежаващ сертификат за преминато обучение).

V. Практическо прилагане на дейностите по изпълнение на мярката:

1. За прилагане на мярката собственика на пчелина (бенефициера) сключва договор по извън трудови правоотношения с избраният/те от него специалисти и подsigурява описаните в Дейност 2 от НПП 2020 – 2022 г. необходимите консумативи за събиране и изпращане на пробите, и полевите тестове.
2. От общия брой отглеждани пчелни семейства в пчелина, избраните специалисти извършват изследване на определен брой пчелни семейства съгласно методика за установяване на 10 % разпространение на заболяването при 95 % достоверност. (виж приложение № 1).
3. В избраните за изследване кошери се поставя определеният за целта ВМП, одобрен за борба с вароатозата, както и полевият тест за изследване на резистентността на ВМП. Препаратът се оставя да действа минимум 4 часа (за да може акарите да паднат от пчелите, така че след определеното време падналите на пода на кошера акари да могат да бъдат преброени).

След изтичане на определеното време, специалистът/тите изважда/т от кошера теста и отчита/т резултатите от извършеното изследване съгласно показанието на производителя на полевия тест за установяване степента на действие на ВМП.

4. От събраните акари се вземат и изпращат проби за изследване в акредитирана лаборатория, за резистентността на *Varroa destructor* към ВМП.
5. Лабораторно-диагностичните изследвания за вароатоза по пчелите се извършват по методи посочени в Глава 3.2.7. на Ръководството за стандарти на диагностични тестове и ваксини на ОІЕ.

Забележка: Брой бенефициери кандидати по мярката съобразно предвидените финансови средства (в размер на 54 500 лв.), средно за страната 477 броя., средно за област 17 броя.

Вземане на пробата (доход на специалистите, участващи в събирането на пробите) – 50 лева

Полеви тест за изследване – 40 лева

Изпращане на пробата – 15 лева.

Изследване – 9,07 лева.

- ✓ Командировъчните разходи за събиране на пробите/извършване на полеви тестове и разходите за разрешение за употреба ВМП за борба с вароатозата не са включени в изчисленията!

Приложение № 1

Обяснения на начина за определяне на броя на пчелните семейства в един пчелин, които трябва да бъдат изследвани за наличие на Вароатоза

Брой на пчелните семейства в един пчелин	Вароатоза - разпространение
	10%
	Брой на пчелните семейства, които трябва да бъдат изследвани(n)
10	10
20	16
30	19
40	21
50	22
60	23
70	24
80	24
90	25
100	25
120	26
140	26
160	27
180	27
200	27
250	27
300	28
350	28
400	28
450	28
500	28
600	28
700	28
800	28
900	28
1.000	29
1.200	29
1.400	29
1.600	29
1.800	29
2.000	29
3.000	29
4.000	29
5.000	29
6.000	29
7.000	29
8.000	29
9.000	29
10.000	29
> 10.000	29

**МЕТОДИКА ЗА ПРИЛАГАНЕ НА ДЕЙНОСТ 3 КЪМ МЯРКА Б:
ИЗСЛЕДВАНЕ НА ПЧЕЛНИТЕ СЕМЕЙСТВА ЗА НАЛИЧИЕ НА НОЗЕМАТОЗА
И НЕЙНОТО РАЗПРОСТРАНЕНИЕ НА ТЕРИТОРИЯТА НА СТРАНАТА ОТ
НАЦИОНАЛНА ПРОГРАМА ПО ПЧЕЛАРСТВО (НПП) 2020 – 2022 г.**

I. Кратка характеристика на заболяването

1. Какво представлява нозематоза?

Нозематоза е една от най-широко разпространените болести при възрастните пчели. Проявява се в края на зимата и началото на пролетта, най-често след продължителна зима без възможност за очистително облитане, при зазимяване с манов мед, висока влажност на въздуха, при слаби и не добре зазимени семейства или при липса на достатъчно цветен прашец. В България, заболяването се среща по-често в североизточните райони.

2. Заразяване

Към днешна дата, при медоносните пчели са описани два вида микроспоридни паразити *Nosema*: *Nosema apis* и *Nosema ceranae*. Причинителят е микроскопичен едноклетъчен паразит, който извън организма на пчелата съществува под форма на овална спора. Ноземните спори са по-едри, но значително по-неустойчиви на дезинфекционни средства, топлина и изсушаване, отколкото спорите на бацилите.

Пчелите се заразяват при консумиране на мед, прашец или вода, в които са попаднали спори, както и при почистване на замърсени с изпражнения от болни пчели пити и кошери. В пчелното гнездо попадат чрез замърсени с тях мед, вода, пити, инструменти на пчеларя, кошери и негови принадлежности, чрез блуждаещи и налитаци пчели от болни семейства, респ., при кражби от болни семейства. На далечни разстояния заразата се пренася чрез закупени пчелни майки от заразен пчелин.

3. Разпространение на заболяването

Първоизточник на заразата са болните и умрели пчели и техните екскременти. Замърсените с тях мед, прашец, вода и различни предмети са вторични източници на инфекцията.

Вътре в кошера заразяването на здравите пчели става чрез боледуващите пчели и замърсените от техните изпражнения хранителни запаси. Това най-често се случва, когато пчелите са затворени, през зимата и началото на пролетта.

Пренасянето на заболяването от кошер в кошер и от пчелин в пчелин става чрез самите пчели, чрез инвентар, както и чрез пчеларите. По време на ранните пролетни облитания се наблюдава често блуждаене на пчелите в съседните кошери. Заболяването може да обхване целия пчелин за 2-3 месеца. Пренасянето на заразата от един пчелин в друг, както и от един район в друг може да стане чрез покупко-продажба на майки, пчелни семейства или заразен пчеларски инвентар. През топлия сезон преносители на ноземните спори могат да бъдат и търтеите, за които е характерно по-активното

блуждаене, както и някои неприятели на пчелите и техните семейства като оси, мравки, ларвите на молеца и мишки.

4. Признаци за нозематоза

Болестта протича в две форми – остра с явни клинични симптоми и скрита (латентна) без видими за пчеларя симптоми. Острата форма се наблюдава през зимно-пролетния сезон, а латентното протичане на болестта е характерно за топлия лятно-есенен сезон.

Ходът и проявите на болестта зависят от условията, при които се намират пчелните семейства. В края на пролетта, през лятото и есента нозематозата протича незабележимо: заразените пчели живеят по-кратко, работят по-малко, но бързото им подмяне не дава възможност болестта да се прояви тежко и видимо. През зимата и началото на пролетта и особено след по-продължително задържане на пчелите без възможност за очистително облитане (дълга зима) болестта протича тежко. Най-подходящи **условия за развитие на ноземните паразити** в червото се създават, когато пчелите повишат температурата в гнездото, т. е. когато започне залагането на пило – **в края на зимата и началото на пролетта**. Процентът на заразените пчели тогава бързо нараства поради масовото замърсяване на гнездото с диарични изпражнения. Останалите с малко повече пчели заразени семейства се развиват бавно, пропускат главната паша и без подпомагане с оздравителни мерки от страна на пчеларя стават огнища за поддържане на заразата в пчелина.

5. Признаци

Един от най-очевидните симптоми на нозематозата е диарията. Ясно се забелязват петна с кафяв и тъмнокафяв цвят по питите и техните рамки, по стените на кошера и около самата прелка. Обикновено, в края на зимата освен диарията се виждат и много болни пчели, които са отпуснати и слабо подвижни и вече не могат да летят, а само пълзят по прелетната дъска и по земята пред кошера. Болните пчели имат подути коремчета и при стискане от тях излиза водниста кафява течност с неприятна възкисела миризма, която се изпръсква надалеч. При микроскопско изследване в изпражненията се виждат неизброим брой спори на причинителя на болестта. При отваряне на гнездото на болното семейство се виждат болни и умрели пчели по питите и най-вече по дъното на кошера и ако смъртността е голяма, прелката е станала непроходима.

При тежките форми на протичане на болестта поради голямата смъртност на пчелите и на пчелната майка боледуващите семейства загиват, или остават живи, но силно отслабнали. Смъртността се движи от 5-10 до 90-100%.

II. Цел на методиката по Дейност 3:

Определяне и разписване на ясни и единни правила за прилагане на дейности, включени в мярка Б от НПП 2020-2022 г. за установяване наличието на нозематоза и нейното разпространение на територията на страната.

III. Изисквания към кандидатите бенефициери :

1. Пчелинът да е регистриран по реда на чл. 137 от Закона за ветеринарномедицинската дейност (ЗВД);
2. Пчелина да е под ветеринарномедицински контрол;

IV. Изисквания към специалистите извършващи дейностите по прилагане на мярката:

Специалисти извършващи дейностите по прилагане на мярката могат да са ветеринарни лекари.

V. Практическо прилагане на дейностите по изпълнение на мярката:

1. За прилагане на мярката собственика на пчелина (бенефициера) има сключен договор с ветеринарен лекар и му осигурява достъп до пчелина си за извършване на клиничен преглед и вземане на проби за изследване наличието на заболяването нозематоза, като заплаща и разходите по изпращането и изследването на пробите в акредитирана за целта лаборатория.

2. Ветеринарният лекар извършва задължителен преглед на всички пчелни семейства в пчелина и взема проби за лабораторно изследване на заболяването. Пробата/пробите – на всеки 100 кошера се взема сборна проба от подмора, а при липсата на подмор се взема проба, която съдържа 60-100 живи пчели. Трябва да бъдат събрани най-малко 60-100 пчели, за да се открият 5% от болните пчели с 95% сигурност. Преди да бъдат изпратени в лабораторията, пчелите трябва да бъдат фиксирани в 4% формалин, 70% етилов алкохол или замразени в стандартен фризер, за да се предотврати разлагането им и да се подобри приемането и организацията им в лабораторията.

Приоритетно се взема подмор/или живи пчели от пчелни семейства, показали клинични признаци на заболяването при извършения клиничен преглед.

3. Пробите се придружават от протокол за вземане на проби образец ЗХОЖ 31/Утвърден със Заповед № РД 11-30/08.03.2011 г., в който се вписват номерата на пчелните семейства, от които са взети пчели за оформяне на сборната проба.

4. Лабораторно-диагностичните изследвания за нозематоза по пчелите се извършват по методи посочени в Глава 3.2.4. на Ръководството за стандарти на диагностични тестове и ваксини на ОИЕ.

5. След получаване на резултатите от проведените лабораторни изследвания за нозематоза, информацията се изпраща в Центъра за оценка на риска по хранителната верига /ЦОРХВ/ за обобщаване на данните и анализ.

Забележка: Брой бенефициери кандидати по мярката съобразно предвидените финансови средства (в размер на 110 000 лв.), средно за страната при използване на микроскопски метод - 3 333 броя., средно за област 119 броя.; при използване на метод PCR - 1 047 броя (в изчисленията цената за изпращане на пробата е калкулирана, съобразно цената за изпращане на проба в рамките на страната - 15 лева).

Изпращане на пробата в рамките на страната – 15 лева.

Изследване:

Микроскопско изследване (съгласно т 1.1 от Глава 3.2.4. на Ръководството за стандарти на диагностични тестове и ваксини на ОІЕ) - 18 лева.

Полимеразна верижна реакция (PCR - съгласно т 1.3 от Глава 3.2.4. на Ръководството за стандарти на диагностични тестове и ваксини на ОІЕ) – до 90 лева.

МЕТОДИКА ЗА ПРИЛАГАНЕ НА ДЕЙНОСТ 2 КЪМ МЯРКА Г: ИЗСЛЕДВАНЕ НА ПРОБИ ОТ ХРАНИТЕЛНИТЕ ЗАПАСИ НА ПЧЕЛНИТЕ СЕМЕЙСТВА (МЕД, ПЧЕЛЕН ПРАШЕЦ) ЗА ОСТАТЪЧНИ КОЛИЧЕСТВА ВЕЩЕСТВА ОТ ПЕСТИЦИДИ НАД ПРЕДЕЛНИТЕ НОРМИ ОТ НАЦИОНАЛНА ПРОГРАМА ПО ПЧЕЛАРСТВО (НПП) 2020 – 2022 г.

I. Кратка информация за отравянето на пчели

Секторът на пчеларството в Европейския съюз (ЕС) е малък по размери в сравнение с други селскостопански сектори, но осигурява голяма част от функциите по опрашване в селското стопанство на ЕС.

Степента на отравяне на пчелите от използваните пестициди зависи не само от относителната токсичност на препарата, броя и методите на прилагане, времето и атмосферните условия през деня, но също така и от броя на пчелите от семействата, които посещават цветовете в третираната територия, типа на храната (нектар или полен), която те събират, морфологичното устройство на цветовете, които посещават, годишния сезон, през който настъпва увреждането, а понякога и от влиянието на наличната паша за пчелите седмици преди и след прилагането на пестицидите.

Пчелите се отравят при поглъщането на веществата заедно с храната. Тази храна, след като се пренесе в пчелното семейство, може да отрови нелетящите пчели (които не излизат да събират нектар и цветен прашец), след като я консумират. От бързо действащите пестициди пчелите могат да умрат още на полето, а от бавно действащите - в кошера или близо до него. Отровното вещество може да бъде върху третираните растения, посещавани от пчелите, или да бъде пренесено от вятъра от непривлекателни за пчелите култури (житни и др.), които са в цъфтеж, или цъфтяща плевелна или друга медоносна растителност. Пестицидите от третираните растения могат и често попадат в пчелното семейство чрез цветния прашец, което може да нанесе сериозно отравяне на личинките (пилото) и на младите пчели. Това на свой ред води до намаляване отглеждането на млади пчели и до рязко отслабване силата на пчелното семейство. Достигането на тези вещества до хората е напълно възможно, когато използват при различни случаи цветен прашец. Ето защо едно от изискванията към цветния прашец, който се използва като храна за човека, е да бъде абсолютно чист от каквито и да са пестициди. Пчелите често пренасят и съхраняват отровния цветен прашец в килийките на питите и той остава токсичен в продължение на месеци, а дори и в пити, извадени от частично пострадали или унищожени пчелни семейства. Такива пити, поставени в други семейства, може да причинят сериозно отравяне на ларвите и младите пчели. Токсичният цветен прашец може да причини пълно отравяне или в различна степен отслабване на семейството.

II. Цел на методиката по Дейност 2:

Определяне и разписване на ясни и единни правила за прилагане на дейности, включени в мярка Г от НПП 2020-2022 г. за изследване на проби от хранителните запаси на пчелните семейства (мед, прашец) за остатъчни количества вещества от пестициди над пределните норми. С постигането на целта ще се гарантират мерките за опазване на пчелите и пчелните семейства от отравяне и реда за пробовземане от пчелен мед и прашец с цел анализ за установяване на остатъчни количества от пестициди над пределните норми.

III. Изисквания към кандидатите бенефициери :

1. Пчелинът да е регистриран по реда на чл. 137 от Закона за ветеринарномедицинската дейност (ЗВД);
2. Пчелинът да е под ветеринарномедицински контрол;

IV. Изисквания към специалистите извършващи дейностите по прилагане на мярката:

Специалисти извършващи дейностите по прилагане на мярката могат да са регистрирани ветеринарни лекари, сключили договор за ветеринарномедицинско обслужване на съответния пчелин.

V. Практическо прилагане на дейностите по изпълнение на мярката:

1. За прилагане на мярката собственика на пчелина (бенефициера) има сключен договор с ветеринарен лекар и му осигурява достъп до пчелина си за вземане на проби за изследване наличието на пестициди в мед и/или прашец. Собственикът на пчелина (бенефициера) заплаща вземането на пробите, разходите по изпращането им и изследването на пробите в акредитирана за целта лаборатория.

2. Ветеринарният лекар взема проба, която трябва да съдържа не по-малко от 50 г от прашец и/или 200 гр. пчелен мед, поставени в подходяща, инертна опаковка, която предоставя сигурна защита от замърсяване, повреда или изтичане, и да е запечатана и етикетирана.

3. Информацията върху етикета съдържа най-малко следните данни: наименование и количество на пробата; дата, час и място на вземане на пробата; име и подпис на собственика на пчелина или неговия представител, присъствал при вземането на пробата; име, подпис и щемпел на лицето, взело пробата.

4. Пробата се транспортира незабавно за изследване в хладилна чанта със съответните охладители. При невъзможност за незабавно изследване на пробите се вземат мерки за недопускане на настъпване на промени в тях и се замразяват при -18 °C.

5. Пробите се придружават от протокол за вземане на проби образец ЗХОЖ 31/Утвърден със Заповед № РД 11-30/08.03.2011 г., в който се вписват номерата на пчелните семейства, от които са взети пчели за оформяне на сборната проба.

6. Лабораторно-диагностичните изследвания за наличие на пестициди в пчелен мед и прашец се извършват в акредитирани за целта лаборатории.

7. След получаване на резултатите от проведените лабораторни изследвания за наличие на пестициди в пчели, информацията се изпраща в Центъра за оценка на риска по хранителната верига /ЦОРХВ/ за обобщаване на данните и анализ.

Забележка: Брой бенефициери кандидати по мярката съобразно предвидените финансови средства (в размер на 86 000 лв.), средно за страната 194 броя.

Вземане на проба – 5 лева.

Изпращане на пробата – 15 лева.

Изследване – 421.28 лева.

**МЕТОДИКА ЗА ПРИЛАГАНЕ НА ДЕЙНОСТ 3 КЪМ МЯРКА Е: МОНИТОРИНГ
НА ОСТАТЪЦИ ОТ ПЕСТИЦИДИ В ПЧЕЛИ ОТ РАЙОНИ С ИНТЕНЗИВНО
ЗЕМЕДЕЛИЕ ОТ НАЦИОНАЛНА ПРОГРАМА ПО ПЧЕЛАРСТВО (НПП) 2020 –
2022 г.**

I. Кратка информация за отравянето на пчели

Секторът на пчеларството в Европейския съюз (ЕС) е малък по размери в сравнение с други селскостопански сектори, но осигурява голяма част от функциите по опрашване в селското стопанство на ЕС.

Отравянето на пчелите е основен проблем, който влияе върху ефективността на пчелните семейства не само при производството на пчелни продукти, но също и при опрашването с пчели на земеделските култури.

Проблемът е комплексен и зависи от много и разнообразни причини. Най-тежките отравяния на пчелите са свързани главно с използването на инсектицидите за борба с вредните насекоми по културните растения. Много отравяния обаче се получават и при използването на фунгициди, акарициди, хербициди и дефолианти, някои от които са силно токсични за пчелите. Не са рядко и отравянията, които се причиняват от третирането на горите, а така също и на градските и крайградските райони, при провеждането на хигиенносанитарни мероприятия за борба с вредителите по човека и животните. По-рядко се наблюдава отравяне на пчелите, когато отровата е попаднала във водата, която приемат.

Степента на отравяне на пчелите от използваните пестициди зависи не само от относителната токсичност на препарата, броя и методите на прилагане, времето и атмосферните условия през деня, но също така и от броя на пчелите от семействата, които посещават цветовете в третираната територия, типа на храната (нектар или полен), която те събират, морфологичното устройство на цветовете, които посещават, годишния сезон, през който настъпва увреждането, а понякога и от влиянието на наличната паша за пчелите седмици преди и след прилагането на пестицидите.

В България все повече се използват хербициди както в земеделското стопанство така и в бита. Съществува доказана опасност при използването на някои хербициди поради това, че те не се разлагат и остатъчните вещества остават в почвата дълго време.

Пчелите се отравят при поглъщането на веществата заедно с храната. Тази храна, след като се пренесе в пчелното семейство, може да отрови нелетящите пчели (които не излизат да събират нектар и цветен прашец), след като я консумират. От бързо действащите пестициди пчелите могат да умрат още на полето, а от бавно действащите - в кошера или близо до него. Отровното вещество може да бъде върху третираните растения, посещавани от пчелите, или да бъде пренесено от вятъра от непривлекателни за пчелите култури (житни и др.), които са в цъфтеж, или цъфтяща плевелна или друга медоносна растителност.

II. Цел на методиката по Дейност 3:

Определяне и разписване на ясни и единни правила за прилагане на дейности, включени в мярка Е от НПП 2020-2022 г. за мониторинг на остатъци от пестициди в пчели от райони с интензивно земеделие, с което да се гарантират мерките за опазване на пчелите и пчелните семейства от отравяне и реда за пробовземане от пчели с цел анализ за установяване на остатъчни количества от пестициди.

III. Изисквания към кандидатите бенефициери :

1. Пчелинът да е регистриран по реда на чл. 137 от Закона за ветеринарномедицинската дейност (ЗВД);
2. Пчелинът да е под ветеринарномедицински контрол.

IV. Изисквания към специалистите извършващи дейностите по прилагане на мярката:

Специалисти извършващи дейностите по прилагане на мярката могат да са регистрирани ветеринарни лекари, сключили договор за ветеринарномедицинско обслужване на съответния пчелин.

V. Практическо прилагане на дейностите по изпълнение на мярката:

1. За прилагане на мярката собственика на пчелина (бенефициера) има сключен договор с ветеринарен лекар и му осигурява достъп до пчелина си за вземане на проби за изследване наличието на пестициди в пчелите. Собственикът на пчелина (бенефициера) заплаща вземането на пробите, разходите по изпращането им и изследването на пробите в акредитирана за целта лаборатория.

2. Ветеринарният лекар взема проба, която трябва да съдържа не по-малко от 50 г от материалите за изследване (пчели), поставени в подходяща, инертна опаковка, която предоставя сигурна защита от замърсяване, повреда или изтичане, и да е запечатана и етикетирана.

3. Информацията върху етикета съдържа най-малко следните данни: наименование и количество на пробата; дата, час и място на вземане на пробата; име и подпис на собственика на пчелина или неговия представител, присъствал при вземането на пробата; име, подпис и щемпел на лицето, взело пробата.

4. Пробата се транспортира незабавно за изследване в хладилна чанта със съответните охладители. При невъзможност за незабавно изследване на пробите се вземат мерки за недопускане на настъпване на промени в тях и се замразяват при -18 °C.

5. Пробите се придружават от протокол за вземане на проби образец ЗХОЖ 31/Утвърден със Заповед № РД 11-30/08.03.2011 г., в който се вписват номерата на пчелните семейства, от които са взети пчели за оформяне на сборната проба.

6. Лабораторно-диагностичните изследвания за наличие на пестициди в пчели се извършват в акредитирани за целта лаборатории.

7. След получаване на резултатите от проведените лабораторни изследвания за наличие на пестициди в пчели, информацията се изпраща в Центъра за оценка на риска по хранителната верига /ЦОРХВ/ за обобщаване на данните и анализ.

Забележка: Брой бенефициери кандидати по мярката съобразно предвидените финансови средства (в размер на 110 000 лв.), средно за страната 249 броя.

Вземане на проба – 5 лева.

Изпращане на пробата – 15 лева.

Изследване – 421.28 лева.